

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026 (RP 99/2025 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 27.10.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Armi Liinamaa, finansministeriet
- finansråd Janne Huovari, finansministeriet
- generalsekreterare Jenni Jaakkola, Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
- direktör Jukka Nummikoski, arbets- och näringsministeriet
- medlem i klimatpanelen Kati Koponen, Finlands klimatpanel
- direktör, chefekonom Penna Urrila, Finlands näringsliv rf
- expert Sampo Seppänen, Finsk Energiindustri rf
- chefekonom Jukka Appelqvist, Centralhandelskammaren
- chefekonom Patrizio Lainá, STTK rf
- ekonom Tatu Knuutila, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- verkställande direktör Minna Helle, Teknologiindustrin rf
- politices doktor Vesa Vihriälä.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- UTAK - Uuden talousajattelun keskus
- Finlands Bank
- Statens ekonomiska forskningscentral
- Business Finland Oy
- Finnvera Abp
- Finlands filmstiftelse sr
- Skogsindustrin rf
- Företagarna i Finland rf.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkterna för bedömningen och den ekonomiska omvärlden

Budgeten för 2026 bygger på regeringsprogrammet och planen för de offentliga finanserna 2026—2029. Riktlinjerna i budgetpropositionen tar fasta på det fortsatt svaga konjunkturläget, det försämrade sysselsättningsläget och det ökande underskottet i de offentliga finanserna. Osäkerheten i den geopolitiska omvärlden, Rysslands utdragna anfallskrig mot Ukraina och Förenta staternas tullar bromsar upp den ekonomiska tillväxten. Den klart avtagande inflationen och de sjunkande räntorna har förbättrat hushållens köpkraft, men trots ökningen av realinkomsterna har den privata konsumtionen hittills inte ökat nämnvärt. Å andra sidan ökar de projekt som hänför sig till energiomställningen och försvaret investeringarna, vilket inverkar positivt på den ekonomiska tillväxten.

Bland de viktigaste målen för regeringens ekonomiska politik är att stabilisera och stärka de offentliga finanserna och att främja den ekonomiska tillväxten. Under regeringsperioden strävar man efter att minska underskottet i de offentliga finanserna genom olika anpassningsåtgärder och skatteåtgärder. Samtidigt är målet att sätta fart på den ekonomiska tillväxten bland annat genom FoU-satsningar, beskattningsåtgärder och strukturella reformer, såsom åtgärder som förbättrar incitamenten att arbeta.

Ekonomiutskottet granskar i detta utlåtande budgetpropositionen och den ekonomiska omvärlden utifrån sitt eget ansvarsområde med fokus på åtgärder som påverkar den ekonomiska tillväxten och de teman som lyftes fram vid utfrågningen av sakkunniga.

De offentliga finanserna och riktlinjerna för finanspolitiken i budgeten för 2026

Regeringen föreslår att anslagen i 2026 års budget är 90,3 miljarder euro, alltså 1,1 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten 2025. Utgiftsökningen förklaras av de ökande försvarsutgifterna, de stigande ränteutgifterna för skötseln av den offentliga skulden, de lagstadgade inflationsjusteringarna, den stigande EU-medlemsavgiften och välfärdsområdenas finansieringsutgifter. Budgetpropositionen för nästa år uppvisar ett underskott på 8,7 procent. Underskottet täcks med ny upplåning. Det underskott i de offentliga finanserna som väntas 2026 är 3,6 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Den offentliga skuldnivån i förhållande till BNP väntas bli 88,5 procent. År 2026 väntas underskottet minska jämfört med 2025, men det överstiger ändå klart referensvärdet enligt EU:s finanspolitiska regler.

Utöver anpassningsåtgärderna på cirka sex miljarder euro enligt regeringsprogrammet och de anpassningsåtgärder som överenskommits 2024 kom man vid budgetmanglingen hösten 2025 överens om ett åtgärdspaket på cirka en miljard euro för att dämpa ökningen av statsskulden. De nya anpassningsåtgärderna gäller bland annat företagsstöd och fullmakter att bevilja räntestödslån.

Enligt uppgift är arbetslösheten i genomsnitt 9,4 procent 2025. Nästa år väntas sysselsättningsläget bli bättre och sysselsättningsnivån stiga till 76,5 procent om ekonomin växer enligt prognoserna. Då stöder också regeringens strukturella reformer av arbetsmarknaden den ekonomiska

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

tillväxten mer effektivt. I budgeten föreslås en sysselsättningssedel för unga för att minska ungdomsarbetslösheten samt bättre möjligheter för arbetslösa att studera vid öppen högskola.

Ekonomiutskottet håller med de sakkunniga om att en central och långsiktig prioritering i den ekonomiska politiken bör vara att anpassa ekonomin för att dämpa skuldtutvecklingen och minska underskottet i de offentliga finanserna. Finlands svaga BNP-utveckling är till stor del ett strukturellt problem som inte kan undanröjas enbart genom stimulerande finanspolitik eller annan finanspolitik som försvagar de offentliga finanserna. Utskottet anser i likhet med många sakkunnigyttranden att den ekonomiska anpassningstakten är lämplig i det nuvarande konjunkturläget. En målmedveten, kostnadseffektiv och rätt riktad ekonomisk anpassning förutsätts också av EU:s finanspolitiska regler om alltför stora underskott och av det faktum att Finlands kreditbetyg försvagades i juli 2025.

Ekonomisk tillväxt och centrala tillväxtpolitiska åtgärder

Finlands ekonomiska tillväxt har under de senaste åren varit klart svagare än inom EU-området i genomsnitt, och ekonomin har också 2025 vuxit sämre än väntat. Bakom detta ligger bland annat den svaga utvecklingen av bostadsmarknaden och den privata konsumtionen. Investeringarna har dock ökat i år, vilket skapar en grund för tillväxt under de kommande åren. Det pågår många investeringar i anslutning till energiomställningen och ny teknik i Finland, och också försvarsupphandling höjer investeringsnivån för en längre tid framåt. I finansministeriets prognos från årets budgetmangling förutspås bruttonationalprodukten öka med 1,4 procent 2026, 1,7 procent 2027 och 1,6 procent per år under 2028 och 2029.

Utöver anpassningsåtgärderna syftar regeringens åtgärder till att främja och påskynda den ekonomiska tillväxten, som är en ofrånkomlig förutsättning för att rätta till situationen i de offentliga finanserna och trygga de viktiga välfärdstjänsterna i samhället. Beslut om de viktigaste finanspolitiska riktlinjerna för 2026 fattades redan vid regeringens halvtidsöverläggning våren 2025. Besluten gällde lindringar av samfundsskatten och de högsta marginalskatterna i förvärvsinkomstbeskattningen samt en rad åtgärder som stärker förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och som bedöms stärka de dynamiska effekterna av skattelättnaderna. Ekonomiutskottet konstaterar att regeringens åtgärder för att påskynda den ekonomiska tillväxten bildar en helhet som inbegriper bland annat FoU-satsningar, åtgärder för smidigare tillståndprocesser och tillgång till finansiering för företag samt investeringar i infrastruktur.

Ett av de viktigaste syftena med tillväxtåtgärderna är att omständigheterna ska bli attraktiva för både inhemska och utländska investeringar och som skapar så gynnsamma förutsättningar som möjligt för exporten. Utskottet ser det som angeläget att man kan skapa ett positivt och framtidsinriktat attitydklimat som sporrar företagen att växa och investera i ren teknik och som är attraktivt också för kompetent arbetskraft. Vid sidan av strävan efter nya investeringar är det viktigt att bidra till att också redan pågående och planerade investeringar genomförs.

Utskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och konstaterar att Finland har en betydande tillväxtpotential inom många teknikområden som EU har klassificerat som kritiska. Hit hör bland annat avancerad halvledarteknik, AI-teknik, kvantteknik, bioteknik, avancerad konnektivitets-, navigations- och digitalteknik, avancerad sensorteknik, rymdteknik, energiteknik, robotik samt avance-

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

rad material-, tillverknings- och återvinningsteknik. Ekonomiutskottet betonar att FoU-satsningarna och det privata kapital som tillförts med hjälp av deras hävstångseffekt har stor betydelse för den ekonomiska tillväxten. Utskottet ser det som nödvändigt att även framöver satsa på forskning och utveckling i enlighet med det parlamentariska samförstånd som nåddes under föregående regeringsperiod, så att finländska lösningar kan lanseras och nyttjas i stor utsträckning i Finland samt inom EU och globalt.

De små och medelstora företagens tillgång till finansiering

I sakkunnigyttrandena och i flera andra sammanhang har det uttryckts allvarlig oro över små och medelstora företags tillgång till finansiering. Enligt barometern för små och medelstora företag har allt fler finländska små och medelstora företag och mikroföretag svårt att få finansiering på marknaden. Regleringen av finansmarknaden har skärpts och marknadsfinansiärer undviker risktagning, vilket leder till att i synnerhet mikroföretag ofta blir utan finansiella tjänster. Fenomenet framhävs i glesbygden där värdet av säkerheterna är lägre. Detta problem identifieras också i arbets- och näringsministeriets utredning publicerad den 25 augusti 2025; Från innovation till tillväxt: En studie om SME-företags innovationspotential. Enligt utredningen behövs det bland annat nya finansieringsformer för att lösa utmaningarna i anslutning till små och medelstora företags tillgång till finansiering, i syfte att diversifiera tillväxtfinansieringsmarknaden.

Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och konstaterar att mikroföretag samt små och medelstora företag relativt sett satsar mest på forskning och utveckling och släpper ut en hel del nya produkter och processer på marknaden. Stöden har också betydande effekter, särskilt för små och nya företag med hög innovationskapacitet. Utskottet anser att det med tanke på tillväxtmöjligheterna och konkurrenskraften i Finlands ekonomi är ytterst viktigt att regeringens samlade tillväxtåtgärder också beaktar behoven i anslutning till små företags verksamhet och tillväxt.

Övrigt

Som ett led i de ekonomiska anpassnings- och tillväxtåtgärderna inbegriper vårens ramförhandlingsbeslut och budgetpropositionen för 2026 också riktlinjer som gäller beskattningen och nivån på företagsstöden. Syftet är att komplettera regeringens tidigare anpassnings- och tillväxtåtgärder.

Beskattningen. Med tanke på ekonomins tillväxtmöjligheter och företagens verksamhetsförutsättningar lyfter de sakkunniga särskilt fram riktlinjerna för förvärvsinkomst- och företagsbeskattningen samt beskattning av gruvor och datacentraler. I de flesta sakkunnigyttrandena anses det motiverat att sänka de högsta marginalskatterna till 52 procent, särskilt eftersom åtgärden anses främja den ekonomiska tillväxten och dess självfinansieringsgrad bedöms vara mycket hög. Däremot är de sakkunniga av olika åsikt om sänkningen av samfundsskatten. Skattesärskärningarna i fråga om gruvor och datacentraler anses beklagliga, men i många yttranden inser man också behovet av att söka balans i de offentliga finanserna med ett brett urval av metoder.

Företagsstöd. I budgetpropositionen föreslås det att företagsstöden minskas med sammanlagt cirka 140 miljoner euro. Ekonomiutskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och anser att det i sig är ett steg i rätt riktning att gallra bland företagsstöden i syfte att anpassa ekonomin. Stöden till fö-

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

retag utgör en komplex helhet som tidigare har visat sig vara svår att förenkla och strömlinjeförma. Utmaningen ökar också av att konkurrensen om statligt stöd har tilltagit under de senaste åren, både inom EU och globalt.

I sakkunnigyttrandena har det uttryckts oro över att små och medelstora företags tillväxtmöjligheter kan försvagas av att det i budgetpropositionen föreslås att Business Finlands stöd för skalning och kommersialisering av innovationer minskas med 15 miljoner euro från och med 2026. Ekonomiutskottet konstaterar att just svårigheterna med skalning och kommersialisering i flera sammanhang har identifierats som ett stort hinder för finländska företags tillväxt. Utskottet understryker att skalning och kommersialisering av innovationer bör ses som ett integrerat element i FoU-verksamheten när ekonomiska tillväxtåtgärder planeras och genomförs.

Sammanfattande synpunkter

Utskottet anser att det bör vara ett framträdande och långsiktigt mål för den ekonomiska politiken att anpassa ekonomin för att dämpa skuldutvecklingen och minska underskottet i de offentliga finanserna. För att nå målet måste det finnas ett brett parlamentariskt samförstånd och ett systematiskt och långsiktigt åtagande att vidta åtgärder för att stärka ekonomin.

Utskottet konstaterar vidare att osäkerhetsfaktorerna i den internationella omvärlden medför nya slags utmaningar för de finländska företagen och samhällsekonomin. Bland annat urholkningen av den multilaterala regelbaserade handelspolitiken och den tilltagande konkurrensen i fråga om statliga stöd är skadliga för Finland och finländska företag. Det framhäver vikten av framtidsinriktade, omfattande, tillräckliga och rätt riktade tillväxtåtgärder.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Helsingfors 23.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Antti Kangas saf
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Vesa Kallio cent
ersättare Ville Kaunisto saml
ersättare Hanna Laine-Nousimaa sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johanna Rihto-Kekkonen.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Den ekonomiska tillväxten måste fördubblas

Centern anser att det inte längre är ett alternativ utan en nödvändighet att påskynda den ekonomiska tillväxten i Finland.

Tillväxten måste vara minst dubbelt så stor som prognoserna och det måste ske snart. Om regeringen inte vidtar tillväxtåtgärder kommer konsekvenserna för vanliga människors vardag samt för företagens situation och utsikter att bli mycket svåra. Detta är läget till viss del redan nu. Eftersom den ekonomiska tillväxten har släpat efter den prognostiserade tillväxten, som även den varit svag, fortsätter den kraftiga skuldsättningen trots anpassningarna.

Finlands offentliga finanser har under det gångna året skuldsatts snabbast i hela EU, den ekonomiska tillväxten har varit svagast i hela EU under det andra kvartalet i år och arbetslösheten är redan näst svårast i hela EU.

Utöver forskning och produktutveckling behövs det också innovationer och ett fungerande exportfrämjande

Vid sidan av satsningar på forskning och produktutveckling bör vi i Finland fästa större uppmärksamhet än tidigare vid kommersialisering och en fungerande helhet av exporttjänster.

Enbart FoU-satsningar räcker inte till för hållbar tillväxt, utan resultaten av utvecklingsarbetet måste kunna kommersialiseras med hjälp av innovationer. Enligt den gällande lagen om FoU-finansiering kan FoU-finansiering inte användas för innovationsverksamhet och kommersialisering. Detta håller på att bli en flaskhals för tillväxt.

Business Finland har på grund av nedskärningarna i finansieringen minskat innovationsfinansieringsprogrammen, till exempel slopat programmet Innovationssedel för småföretag under innevarande regeringsperiod. Programmet hade enkel byråkrati och var ett fungerande verktyg för många företag som skulle starta innovationsverksamhet. Dessutom har NTM-centralerna lagt ner sina utvecklingstjänster för företag.

Den senaste tjänsten som ska läggas ner är Business Finlands finansiering för unga innovativa företag. Finansieringen är avsedd för tillväxt och internationalisering i uppstartsföretag. Orsaken till att den ska läggas ner är enligt Business Finland att anslagen för innovationsverksamhet i nästa års statsbudget minskar drastiskt.

Business Finland har redan tidigare meddelat att andra tjänster och ansökningsprocesser för finansiering kommer att stängas på grund av de minskade anslagen. Ansökan om Tempo-finansiering är stängd för 2025. Tempo-finansieringen är avsedd för uppstartsföretag under fem år som har en ny produkt- eller serviceidé. Den tidigare stängda Talent-finansieringen öppnas inte heller

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 1

på nytt, utan tjänsten läggs ned helt och hållet. Sökningarna till de finansiella tjänsterna Exhibition Explorer och Market Explorer har också upphört för gott.

Under innevarande regeringsperiod har regeringen lagt mycket energi på administrativa arrangemang inom exportpolitiken. Business Finlands exporttjänster ute i världen har tidigare varit underställda arbets- och näringsministeriet men har nu överförs till utrikesministeriet. Samtidigt stängs många av dörrarna till finansieringsprogram, framför allt för små och medelstora företag.

Finland har en stor potential när det gäller att främja livsmedelsexporten, men detta har åtminstone hittills inte utnyttjats under innevarande valperiod.

Större fokus på små och medelstora företag och östra Finland

Statsminister Orpos regering har under sin tid vid makten främst bevakat gamla storföretags intressen. Exempelvis riktades det nya skatteincitamentet för investeringar endast till de största företagen, och samfundsskatten sänks. En betydande del av sänkningen av samfundsskatten med två procentenheter 2027 riktas till etablerade stora börsföretag. Den faktiska nyttan av sänkning- en håvas in av ägarna i form av större vinstutdelning. Ofta hamnar pengarna i utlandet.

Den allmänna sänkningen av samfundsskatten kan i ljuset av utskottets utfrågningar inte anses vara en effektiv tillväxtåtgärd, eftersom den kommer att öka underskottet i de offentliga finanserna avsevärt. I ljuset av forskningsrön är dess inverkan på investeringarna liten i förhållande till det stora bortfallet av skatteintäkter.

Små och medelstora företag har å sin sida drabbats av en påtaglig nedskärning av hushållsavdraget, höjningar av mervärdesskatten och uteblivna höjningar av företagaravdraget. Regeringen har inte heller fattat några beslut om att förbättra FöPL-systemet, fastän den har identifierat förbättringsbehovet.

Regeringen bör medge att den stora nedskärningen i hushållsavdraget var ett felsteg som bör rättas till. Samtidigt bör hushållsavdraget höjas för ensamboende.

På grund av de svaga utsikterna inom byggbranschen behöver regeringen också överväga metoder för att stärka läget inom byggbranschen, till exempel genom hävstångseffekter för att starta reparationsbyggande, överväga en flexiblere mellanform av ARA-byggande på samma sätt som underfinansieringen och ge människorna möjlighet till ett eget hem genom att förbättra borgenssystemet.

Centern anser också att det ur små och medelstora företags synvinkel är problematiskt att det förslagsanslag som reserverats för Finnvera Abp:s förlustersättningar skärs ner nu när bankfinansieringen inte fungerar och därmed blir en broms för den ekonomiska tillväxten. Ett ökande antal små och medelstora företag och mikroföretag har i barometern för små och medelstora företag rapporterat att de har svårt att få marknadsfinansiering, eftersom bankerna försöker undvika risker och kapitalmarknaden i Finland fortfarande inte alls fungerar så som till exempel i Sverige.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 1

Nu är det ett orosmoment att bankerna undviker risker och lämnar framför allt mikroföretag, som utgör 95,7 procent av de finländska företagen, utan lån. Neds kärningen av Finnveras förlustersättningar inverkar på Finnveras förmåga att tillgodose finansieringsbehoven särskilt hos mikroföretag och små och medelstora företag som försöker växa. Ersättningen behöver snarare höjas än sänkas. Centern uttrycker också sin oro över att den regionala tyngdpunkten och tyngdpunkten på finansiering av små och medelstora företag nu ska slopas i Finnveras uppgift, vilket kan leda till att också Finnveras kapacitet i fråga om mindre företag kan komma att urholkas.

Läget i östra Finland är exceptionellt svårt på grund av det geopolitiska läget. Regeringen bör äntligen ta detta på allvar i stället för att bereda en stor överföring av medlen för regional utveckling i östra Finland. Vi behöver satsningar på försvaret, men det kan inte göras på bekostnad av östra Finland, som redan befinner sig i en svår situation. Tvärtom bör östra Finland få hjälp genom ett försök med att införa ett särskilt ekonomiskt område.

Den oförutsägbara regeringspolitiken försvagar Finlands konkurrenskraft

Bland Finlands konkurrenskraftsfaktorer har tidigare funnits stabilitet och förutsägbarhet. Den politiska risken att investera i Finland har varit liten. Under statsminister Orpos regeringsperiod har framför allt skattepolitiken blivit totalt oförutsägbar.

Exempel på detta är till exempel den höjning av den allmänna mervärdesskattesatsen som plötsligt gjordes i fjol mitt under året samt den plötsliga 40-faldiga höjningen av elskatten för datacenter, som avses träda i kraft nästa år. Avsikten var att kompensera för skatten i en annan bransch, som man också oväntat kom överens om vid regeringens ramförhandlingar ett år tidigare. Denna oförutsägbarhet i beskattningen är en dålig signal när det gäller Finlands rykte som en stabil investeringsmiljö.

De som funderar på investeringar i Finland tvingas nu gissa inom vilken bransch regeringen härnäst kommer att införa kraftiga riktade skattehöjningar.

Den oförutsägbara skattepolitiken har redan bidragit till att investeringarna hotar att stanna vid datacentraler. Då genomförs inte de anknytande spillvärmeprojekten. Det hade snarare varit värt att införa en lösning där exempelvis datorhallar skulle ha påförts skärpta energieffektivitetskrav för att få rätt till elskattesatsen för industri. Det skulle sporra till investeringar på ett sätt där värmen effektivt kan tas till vara för att användas i samhället. I de övriga nordiska länderna är avsikten snarare att sänka elskatten än att höja den, så regeringen bör ompröva frågan också med tanke på konkurrenskraften.

Regeringen bör ytterligare bedöma en förlängning av de höjda avskrivningsrätterna från och med 2026. Detta skulle bättre kunna stödja små och medelstora företags investeringar i en hållbar omställning. Modellen bör snarare utvidgas till begagnade maskiner och anordningar, vilket skulle bidra till den cirkulära ekonomin. Modellen med höjda avskrivningar förbättrar företagens investeringsvilja och förmåga. Det finns också skäl att inse att påskyndade avskrivningar handlar om periodisering av beskattningen. Det handlar alltså om när skatterna ska betalas och inte om hur mycket skatt som ska betalas. Konsekvenserna för statsfinanserna är alltså mycket begränsade, även om den höjda avskrivningsrätten skjuter upp skattskyldigheten på framtiden.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 1

Beslut om detta kan fattas när regeringen i enlighet med sitt löfte före utgången av oktober överväger en ny helhet av tillväxt- och sysselsättningsåtgärder.

När det gäller gruvindustrin är regeringens plötsliga linje, där staten håvar in hela nyttan av den ökande skatteavkastningen genom att ensidigt efter remissbehandlingen ändra fördelningsnyckeln till förmån för staten, också ett exempel på skattepolitik som orsakar osäkerhet. Kommunerna kommer inte att få någon annan nytta av skattehöjningen än en ökad risk för att gruvprojektets livscykel förkortas eller att projektet helt och hållet uteblir på grund av skatten. Beskattningen av gruvor är i sig motiverad. Men regeringen bör säkerställa att skattenivån är sådan att den ändå inte inverkar på gruvans livscykel eller inrättandet av gruvan. Annars kan effekten av hela skattehöjningen snabbt gå om intet.

Sätt fart på biogasproduktionen och satsa på förnybar energiproduktion; de alltför anspråkslösa energistöden är ett orosmoment

Centern påminner om att regeringen i sitt program har lovat att främja åtgärder genom vilka Finland blir en ledande utvecklare och producent av biobaserade lösningar. I regeringsprogrammet lovar man att utveckla och inleda biogasproduktion samt främja en mångsidig användning av biogas. För att det här ska lyckas behövs på en och samma gång åtgärder för att främja både produktionen och användningen av biogas. Budgeten för 2025 förbättrar inte incitamenten för biogasproduktion.

Det är väsentligt att regeringen ser till att man med de anslag som reserverats i budgeten verkligen kan genomföra nya investeringar i biogasanläggningar och återvinningsgödsel i Finland. Vi har efterlyst en samlad bedömning av biogasproduktionen och användningen av biogas. Det förutsätter samarbete mellan olika ministerier (JSM, ANM, MM, KM, FM). Den övergripande samordningen mellan förvaltningsområdena bör stärkas. För närvarande ser det ut som om den saknas helt.

Vi är bekymrade över att tillståndprocesserna för investeringar i förnybar energi inte kommer att påskyndas på det sätt som regeringen eftersträvar, utan det förutsätts även i fortsättningen att nya energiproducerande anläggningar tillämpar ett dyrt flerstegsförfarande enligt miljöskyddslagen. De åtgärder som regeringen bereder skapar snarare osäkerhet i investeringsmiljön för rena energikällor.

Ändringen av infrastrukturförordningen försvagade incitamenten att övergå till biogas, eftersom tankstationerna för biogas i viss mån började omfattas av de minimis-stöd. Det hade varit viktigt att ha kvar teknikneutraliteten och inte det separata stödet för ett enda drivmedel. Det är känt att tankstationerna fortfarande är för få framför allt i östra och norra Finland. Dessutom har regeringen infört nya administrativa skyldigheter för biogas, bland annat en skyldighet att verifiera hållbarheten, som ökar kostnaderna och inte förbättrar förutsättningarna för biogasinvesteringar.

Regeringens tidigare beslut att sänka tillägsskyldigheten inom distributionsskyldigheten bidrar till att öka osäkerheten inom biogasproduktionen. Investeringsmiljön ser inte attraktiv ut. En politik som strider mot löftena är skadlig såväl med tanke på utvecklingen av marknaden för hållbara bränslen som med tanke på försörjningsberedskapen.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd
Avvikande mening 1

Bevillningsfullmakterna för energistöd har minskat betydligt de senaste åren och i budgeten för 2026 är bevillningsfullmakten i och med nedskärningarna mindre än 10 miljoner euro. Det är ändå fortfarande viktigt att rikta anslag till kommersialisering av ny teknik och demonstrationsprojekt.

Centern noterar också att det i samband med budgeten inte nämns att det står i utkastet till nationell energi- och klimatstrategi att det för stora demonstrationsprojekt som har anknytning till energi och som är av industri- och energipolitisk betydelse ska reserveras en separat bevillningsfullmakt på sammanlagt 200 miljoner euro för energistöd 2026–2029 (50 miljoner euro per år). Det har förblivit oklart till vilka delar denna bevillningsfullmakt kommer att genomföras.

Av de stora energistödsprojekt som ANM beviljar har 99 procent 2018–2023 gällt ny teknik.

Administrativa anslag och smidigare reglering

Det är i sig motiverat att effektivisera förvaltningen genom att minska anslagen. Detta bör dock genomföras så att uppgifter och skyldigheter gallras bort och tillståndprocesserna underlättas. I stället för att utgöra en broms bör tillståndprocesserna bli en konkurrenskraftsfaktor för Finland så att vi har den snabbaste tillståndprocessen i Europa med garanterade handläggningstider före utgången av valperioden.

Nu finns det risk för att sparbetingen riktas på ett sätt som förlänger tillståndprocesserna och påverkar förutsättningarna för att utöva inflytande i EU i rätt tid samt fördröjer beredningstiderna för behövliga lagstiftningsprojekt. Besparingar i förvaltningen får inte innebära att processerna blir allt mer tungrodda för företagen.

Däremot kan man genom att gallra bland uppgifter och skyldigheter och göra regleringen smidigare uppnå större besparingar än vad regeringen är kapabel till. När det gäller regleringen i Finland är det nödvändigt att inleda en övergripande kartläggning för att avveckla sådan reglering som Finland har genomfört utöver den nivå som EU kräver. För närvarande medför vår lagstiftning extra kostnader för företag inom många olika branscher jämfört med många andra EU-länder. Detta är en problematisk situation, eftersom marknaden fungerar över nationsgränserna.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande om statsbudgeten för 2026 beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors 23.10.2025

Timo Mehtälä cent
Vesa Kallio cent

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Regeringens sparåtgärder riktas orättvist

Det ekonomiska läget har försämrats ytterligare under 2025. Utsikterna för den offentliga och den privata konsumtionen är svaga. Konsumenternas förtroende och därmed den privata konsumtionen försvagas särskilt mycket av rädslan för arbetslöshet. Regeringen har varit tvungen att ta mer lån och förväntningarna på den spirande ekonomiska tillväxt som prognostiseras för nästa år är stora. Regeringen försvagar förutsättningarna för ekonomisk tillväxt genom egna åtgärder och anklagar den föregående regeringen för skuldsättningen. Detta trots att det kan påvisas att Finlands avvikelse från nivån på den offentliga skulden i de övriga nordiska länderna skedde uttryckligen under perioden 2008–2015, då finanskrisen satte stopp för den ekonomiska tillväxten och ekonomin inte har återhämtat sig från dessa år. Utvecklingen är exceptionell internationellt sett.

Regeringen riktar knappast några som helst anpassningsåtgärder mot företag eller höginkomsttagare. Tvärtom sänks samfundsskatten. Genom anpassningen finansieras de skattelättnader som avtalades vid ramförhandlingarna och som fokuserar på dem som har det minsta behovet av extra pengar. Å andra sidan ökar de oförutsedda skattehöjningarna, till exempel av elskatten, osäkerheten i företagen. Åtgärderna för att bromsa upp klimatåtgärderna har samma effekt.

Det är tvivelaktigt och skadligt att använda Statens pensionsfonds medel för att trixa med budgetekonomin. Nedskärningen av räntestöden för bostadsbyggande förvärrar konjunkturväcklingarna och minskar inte det offentliga underskottet. Byggbranschen får dessutom allt större svårigheter att tackla samtidigt som viktiga skatteinkomster uteblir och bostäder till skäligt pris blir obygga.

Av den anpassning på en miljard euro som beslutades vid budgetmanglingen infaller 200 miljoner euro nästa år och resten 2027. Med beaktande av tidigare anpassningsbeslut och tidpunkten för skattelättnaderna är den finanspolitiska inriktningen neutral nästa år. Om tillväxten kommer igång nästa år är en neutral finanspolitik motiverad. Den åtstramade finanspolitiken i år är däremot ett misstag.

Att bromsa upp den gröna omställningen är skadligt för Finlands ekonomi — håll fast vid klimatmålet 2035

Inom det finländska näringslivet finns ett starkt engagemang för den gröna omställningen och klimatmålet 2035. Också stödet bland medborgarna för en ambitiös klimatpolitik är enligt klimatbarometern starkt. Regeringens klimatpolitiska åtgärder och framför allt passivitet är skadliga både med tanke på företagens omvärld, samhällsekonomin, Finlands globala ansvar, framtida generationers rättigheter och finländarnas välfärd. Exempelvis Teknologiateollisuus ry säger i sitt yttrande direkt: Finland bör hålla fast vid målet att vara klimatneutralt senast 2035. Inte heller EU har råd att dra ner på sina klimatmål, eftersom utsläppsminskningsmålen på marknadsvillkor skapar efterfrågan på rena lösningar också på EU:s inre marknad. En effektiv klimatpolitik ger med andra ord möjligheter att bygga upp ett starkare och konkurrenskraftigare Europa.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 2

SDP ställer sig bakom Finlands mål för 2035 och anser att det kan nås så att ekonomin och välfärden ökar samtidigt som utsläppen minskar. Passivitet i klimat- och naturpolitiken utgör en stor risk för ekonomin, människorna och välfärdssamhället. Passiviteten försvagar möjligheterna att påverka den tilltagande förlusten av biologisk mångfald och den globala uppvärmningen.

Målen för Finlands klimatneutralitet främjas med ett anslag på 170 miljoner euro, vilket är mindre än motsvarande anslag för 2025. När resurserna minskar finns det skäl att fästa allt större uppmärksamhet vid inriktning och genomslag av åtgärderna för att begränsa klimatförändringen samt vid de beslut som försvårar den gröna omställningen. Det är sorgligt att det inte ser ut att färdigställas några nya vindkraftverk i Finland 2026. Regeringens politik har försämrat verksamhetsmöjligheterna, som försvagas ytterligare av ovissheten om kommande reglering, till exempel om minsta avstånd.

Till exempel effektiva metoder för att minska utsläppen inom markanvändningssektorn, såsom styrning av användningen av torvmarker och förbättring av näringsläget i torvmarksskogar, reglering av vattenhushållningen samt främjande av hyggesfritt skogsbruk på torvmarker, är kostnadseffektiva och i stor skala oanvända i Finland. Skogsbrukets förädlingsvärde måste höjas. Budgetpropositionen saknar helt och hållet incitament för att höja förädlingsgraden för trä och få innovativa nya produkter till industriell produktion.

Det är bra att komma ihåg att Finlands nettoutsläpp inte har minskat på över 30 år, trots att de fossila utsläppen har reducerats exemplariskt. Orsaken till detta är utsläppen inom markanvändningssektorn. EU:s mål för ansvarsfördelningssektorn, dvs. -50 procent fram till 2030, har också äventyrats. Orsaken är särskilt sänkningen av nivån på distributionsskyldigheten för biodrivmedel för transport. Dessutom är avsikten att koldioxidkomponenten i drivmedelsskatten ska sänkas med 100 miljoner euro de kommande åren. I 2026 års budget sänks koldioxidskatten på drivmedel med 50 miljoner euro. Det medför extra kostnader för ekonomin om RRF-pengarna måste återbetalas på grund av otillräckliga åtgärder för att minska utsläppen inom transportsektorn (upp till ca 80 miljoner euro).

SDP har föreslagit klimatåtgärder i varje alternativ budget under innevarande regeringsperiod. Som snabba och verkningsfulla åtgärder bör distributionsskyldigheten för biodrivmedel höjas och en avgift för ändring av markanvändningen införas inledningsvis i områden som ska börja byggas.

Det behövs arbetskraft för att få igång tillväxten – lägg fokus på tillgången på kompetent arbetskraft och tilläggsutbildningen

Den långsiktiga produktivitetens utvecklingen tyngs av den snabba förändringen i åldersstrukturen och den avstannade ökningen av utbildningsnivån bland unga vuxna.

Staten måste vidta politiska åtgärder som gör Finland mer attraktivt för investeringar och som ett land med kunniga arbetstagare. Ett åldrande Finland kommer inte att klara sig utan att fler flyttar till Finland för att bo och arbeta, tiden i arbetslivet blir längre och det ges möjlighet att utbilda sig inom nya branscher också mitt under karriären. Vi behöver långsiktiga satsningar på hela utbild-

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 2

ningssystemet och en hållbar höjning av finländarnas utbildningsnivå för att det ska finnas förutsättningar för tillväxt på 2030- och 2040-talen.

Företagsstöd

Att minska företagsstöden med 141 miljoner euro 2026–2027 är en bra men otillräcklig insats. Stöden ska minskas med bara 31 miljoner euro 2026. Beklagligt nog får skattestöden en biroll i regeringens åtgärder. De bäst fungerande stöden, såsom energistödet, skärs ner. Stödet för omställningen till ren energi, som effektivast minskar klimatutsläppen, har skrotats. Också nedskärningen på 95 miljoner euro i forskning och utveckling är skadlig för den ekonomiska tillväxten, även om det är bra att statens finansieringsandel på 1,2 procent av BNP 2030 inte sjunker. Med andra ord skär regeringen ner de mest fungerande företagsstöden och lämnar de skadliga och ineffektiva stöden i fred.

Vi stöder regeringens förslag att skattegottgörelsen för stora investeringar ska utvidgas på det sätt som överenskommits vid halvtidsöverläggningen i enlighet med EU:s fortsatta ramprogram för undantag från reglerna för statligt stöd. Skattegottgörelse ska då beviljas för olika investeringar i avskiljning, återvinning och lagring av koldioxid. Den nedre gränsen för stödet är fortfarande för hög för att även vara till nytta för små och medelstora företag, men det är positivt att stödet kan användas på ovan beskrivna sätt för industriella investeringar med anknytning till koldioxid.

Bevillningsfullmakterna för energistöd har minskat betydligt de senaste åren och i budgeten för 2026 är bevillningsfullmakten i och med nedskärningarna mindre än 10 miljoner euro. Nedskärningen rimmar illa med det som står i utkastet till nationell energi- och klimatstrategi om att det för stora demonstrationsprojekt som har anknytning till energi och som är av industri- och energipolitisk betydelse ska reserveras en separat bevillningsfullmakt på sammanlagt 200 miljoner euro för energistöd 2026–2029 (50 miljoner euro per år).

Elektrifieringsstödet till den energiintensiva industrin måste slopas i förtid

Att slopa elektrifieringsstödet för energiintensiv industri i förtid vore förnuftigt och skulle medföra betydande besparingar i statsfinanserna. Stödet riktas inte tillräckligt till nya investeringar och är därför ett företagsstöd som upprätthåller de nuvarande strukturerna och inte förnyar dem.

Fokus på fördelningen av de finansiella resurserna för nycklar till hållbar tillväxt inom forskning, utveckling och innovationsverksamhet

En hållbar ekonomisk tillväxt blir enligt forskning möjlig på sikt framför allt tack vare immateriella investeringar som förbättrar produktiviteten och som skapar ny kompetens och innovationer. Med tanke på företagens investeringsbeslut och den ekonomiska Finlandsbilden är det ytterst viktigt att hålla fast vid statens åtaganden att öka FoU-satsningarna. Ur denna synvinkel är den nu föreslagna nedskärningen på 95 miljoner euro i forskning och utveckling skadlig för den ekonomiska tillväxten. Men det är ytterst viktigt att inte göra avkall på den principiella riktlinje som utgör kärnan i politikbeslutet och enligt vilken staten ökar sina FoU-satsningar mot 1,2 procent av bruttonationalprodukten före utgången av årtiondet.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd
Avvikande mening 2

Business Finlands finansieringsfullmakter för FoU-verksamhet i form av understöd ökar nästa år med nästan 120 miljoner euro. I enlighet med riktlinjerna i planen för de offentliga finanserna och den fleråriga planen för FoU-finansieringen ökar Business Finlands incitament i form av understöd för företagens FoU-verksamhet med cirka 63 miljoner euro. Finansieringen av forskning vid högskolor, forskningsinstitut och andra offentliga organisationer ökar med cirka 50 miljoner euro.

Byggbranschen har lämnats åt sitt öde – livskraften i städerna försvagas

Vi anser att det är skadligt att sänka räntestöden för bostadsbyggande i det nuvarande konjunkturläget. Den statligt subventionerade bostadsproduktionen har jämnat ut konjunkturväxlingarna inom byggbranschen och samtidigt har det byggts bostäder till skäligt pris särskilt i tillväxtcentrumen. Nedsänkningen av räntestöden för bostadsbyggande minskar i praktiken inte alls underskottet i de offentliga finanserna. Det är endast fråga om räntestöd för lån, vars inverkan på underskottet i de offentliga finanserna är högst cirka en procent av lånestocken. Med andra ord stärker nedsänkningen av räntestödet med 365 miljoner euro de offentliga finanserna på sin höjd med endast cirka fyra miljoner euro per år. Problemet är den statistikföringspraxis som ändrades för några år sedan, enligt vilken räntestödslån för bostadsbyggande räknas med i den offentliga skulden.

Det är möjligt att byggbranschens återhämtning från recessionen inte börjar ännu 2026. Då bör regeringen ha beredskap att höja stödnivån 2027.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.10.2025

Lotta Hamari sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Hanna Laine-Nousimaa sd

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Finland har förbundit sig att uppnå klimatneutralitet före 2035 och negativa koldioxidutsläpp kort därefter. Klimatneutraliteten har skrivits in i klimatlagen, och också Orpos regering meddelar i sitt eget program att den utfäster sig att uppnå den. Trots det ökar regeringen nu utsläppen betydligt genom egna åtgärder, till exempel genom att redan för andra gången lindra beskattningen av fossila importbränslen. Den sammanlagda skattesänkningen överskrider en fjärdedels miljard under regeringsperioden.

Regeringens utsläppshöjande politik är inte bara ohållbar med tanke på klimatet, den ger också helt fel signal till marknaden. För dem som överväger industriella investeringar i den gröna omställningen är det rena giftet att politiken är så ryckig och oförutsebar. Den gröna omställningen är den viktigaste tillväxtpotentialen för Finlands ekonomi, och vi har inte råd med åtgärder som bromsar upp den.

Regeringen främjar inte invandring som leder till arbete och som är viktig med tanke på Finlands ekonomi och försvårar samtidigt möjligheterna för dem som redan befinner sig i Finland att få arbete och integreras i samhället genom nedskärningar bland annat i integrationen. Utöver de nedskärningar på 58 miljoner euro som redan gjorts föreslår regeringen ytterligare nedskärningar på 30 miljoner euro i kommunernas kalkylerade integrationsersättningar 2027. Riktningen är helt fel, eftersom varje lyckad integration stärker samhället och ekonomin. Regeringens politik som bromsar invandringen är skadlig för Finlands ekonomi och sysselsättning.

Regeringen gör små nedskärningar i företagsstöden, men särskilt med tanke på det svåra läget i de offentliga finanserna blir nedskärningarna alldeles för blygsamma. Det är motiverat att skära ner miljöskadliga och bevarande företagsstöd både med tanke på statsfinanserna, klimat- och naturmålen och utvecklingen av den ekonomiska produktiviteten. Regeringens nedskärningar gäller dock nu stöd som kan anses främja hållbar tillväxt, såsom innovationsfinansiering och stöd för grön omställning.

Arbetslöshetssituationen i Finland är alarmerande. Enligt Statistikcentralen är trenden för det relativa arbetslöshetstalet omkring tio procent. Det är den sämsta siffran sedan krisåren på 1990-talet. Regeringens åtgärder i den oroväckande arbetslöshetssituationen räcker inte till. Regeringen bör bland annat återställa utkomstskyddets skyddade belopp, utvidga terapigarantin i enlighet med ungdomslagen till alla 29-åringar, erbjuda invandrarungdomar bättre stöd för sysselsättning och stärka ungdomsgarantin.

Sakkunniga har på bred front sågat regeringens beslut att sänka samfundsskatten och ansett att det är ineffektivt. Skattesänkningen förvärrar underskottet i de offentliga finanserna utan nämnvärd nytta för tillväxten. Beslutet att sänka samfundsskatten är på nuvarande skuldsättningsnivå ansvarslöst och ohållbart och bör därför återtas.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd
Avvikande mening 3

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.10.2025

Oras Tynkkynen gröna

Utlåtande EkUU 39/2025 rd
Avvikande mening 4

Avvikande mening 4

Motivering

Regeringen har misslyckats med alla sina viktigaste mål för den ekonomiska politiken. Under regeringsperioden har arbetslösheten i Finland ständigt blivit sämre och trenden för det relativa arbetslöshetstalet har stigit till rekordhöga 10 procent. I synnerhet regeringens finanspolitik som försvagar den totala efterfrågan har fördjupat och förlängt lågkonjunkturen. Den nedskärningspolitik som genomförs under lågkonjunkturen har ökat skuldens förhållande till bruttonationalprodukten och regeringen lyckas utjämna ökningen av skuldkvoten 2027 de facto endast med hjälp av bokföringsåtgärder.

Det största problemet i Finlands ekonomi är den otillräckliga efterfrågan

Finlands ekonomi har i år på nytt hamnat i recession. Särskilt den privata konsumtionen har utvecklats mycket svagt under regeringsperioden och i år har den minskade offentliga konsumtionen ytterligare försvagat den totala efterfrågan. Exportutsikterna enbart inom metallindustrin är något positivare, vilket delvis förklarar att de privata investeringarna ökat något.

Den inhemska privata konsumtionen försvagas både av den alarmerande höga arbetslösheten och av den kumulativa försämringen av reallönerna. Löntagarnas köpkraft släpar efter med omkring åtta miljarder euro jämfört med 2016. Under den här tioårsperioden har finländarnas köpkraft försvagats bland annat av att lönebikostnaderna överförts på arbetstagarna genom konkurrenskraftsavtalet och av att levnadskostnaderna under de senaste åren har stigit betydligt.

Politiken för att öka utbudet på arbetskraft och att sänka priset på arbetskraft genom att försämma anställningsvillkoren främjar inte den ekonomiska tillväxten — tvärtom. Enligt Europeiska kommissionen är Finlands kostnadskonkurrenskraft nu den högsta under hela EU-medlemskapet, dvs. högre än till exempel under Nokias toppår. Finland lider dock av en utdragen lågkonjunktur och hög arbetslöshet samtidigt som det genomsnittliga sysselsättningsläget i EU är relativt bra trots den osäkerhet som tullarna orsakar. Finland bör i stället för billig produktion satsa på hög kompetens och produktion med hög förädlingsgrad.

För att den privata konsumtionsefterfrågan ska återhämta sig bör finländarnas köpkraft stärkas. Exempelvis skulle en överföring av lönebikostnaderna till arbetsgivarna förbättra arbetstagarnas köpkraft. Att stärka arbetstagarnas förhandlingsposition stöder också löneuppgörelser som stärker köpkraften i framtiden. Regeringens beslut att slopa skatteavdraget för medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer går i rakt motsatt riktning genom att göra medlemskapet i fackförbund dyrare för finländska arbetstagare. Nedskärningarna i den sociala tryggheten har avsevärt försvagat konsumtionsefterfrågan i Finland. Låginkomsttagarna har en hög konsumtionsbenägenhet, dvs. de disponibla inkomsterna går till direkt konsumtion. Därför är nedskärningar som drabbar låginkomsttagare särskilt skadliga med tanke på konsumtionsefterfrågan.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

Skattesänkningen för bolag och höginkomsttagare ökar inte efterfrågan

Regeringen Orpos finanspolitik har varit åtstramande och utarmande för den ekonomiska tillväxten. Även om regeringen nu försöker beskriva sina nya beslut som ackommoderande, fortsätter finanspolitiken att stramas åt kraftigt 2025–2027. Flera av regeringens så kallade tillväxtåtgärder riktar sig till höginkomsttagare med lägre marginell konsumtionsbenägenhet än låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna för höginkomsttagare stimulerar alltså inte Finlands ekonomi nämnvärt. De minskar statens inkomster och ökar också ojämlikheten, som redan har ökat betydligt till följd av regeringens omfattande nedskärningar i den sociala tryggheten.

Regeringens åtgärder fokuserar på skattelättnader som har en särskilt dålig stimulanseffekt jämfört med andra åtgärder, såsom direkta investeringar. Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen att sänka samfundsskatten från 20 procent till 18 procent 2027. I budgetpropositionen sänks också de högsta marginalsattesatserna från cirka 59 procent till 52 procent. Eftersom sänkningen av samfundsskatten och marginalsattesatsen särskilt gynnar storföretag och höginkomsttagare har de ingen betydande stimulanseffekt på den totala efterfrågan.

Det finns inga trovärdiga belägg för att sänkningen av samfundsskatten har positiva effekter på den ekonomiska tillväxten. En färsk metaundersökning betonar tvärtom att sänkningen av samfundsskatten i allmänhet inte har några som helst konsekvenser för den ekonomiska tillväxten. De tidigare betydande sänkningarna av samfundsskatten har inte ökat investeringarna nämnvärt. Finlands samfundsskattesats ligger redan på nuvarande nivå — dvs. 20 procent — under EU-genomsnittet. Nivån på samfundsskatten i Finland är alltså redan nu mycket konkurrenskraftig jämfört med andra EU-länder. Sänkningen av samfundsskatten gynnar särskilt ägarna till de största bolagen i form av växande vinstutdelningar. Statens skatteinkomster minskar däremot årligen med cirka 800 miljoner euro till följd av detta beslut.

Det finns inte heller några belägg för att sänkningen av marginalsatten för höginkomsttagare genererar tillväxt eller finansierar sig själv som regeringen påstår. Förslaget motiveras främst med en hänvisning till en dansk undersökning som är fokuserad på de konsekvenser som kan realiseras under människans livscykel. Undersökningen visar att det blir vanligare att man byter jobb och inte att man jobbar mer på den nuvarande arbetsplatsen. Det är mycket möjligt att vissa höginkomsttagare reagerar på skattesänkningen genom att arbeta mindre, eftersom de kan uppnå samma nettoinkomstnivå med mindre arbetsmängd efter skattesänkningen. Skattesänkningens konsekvenser för statens skatteinkomster kommer att vara negativa.

Arbetslösheten beror på regeringens politik för att öka utbudet av arbetskraft

Arbetslösheten i Finland ligger på tio procent. Arbetslösheten har ökat under hela regeringsperioden. Högerregeringens sysselsättningspolitik, som har grundat sig på ökat utbud av arbetskraft och försämrade rättigheter för arbetstagare, har misslyckats. Regeringens nya åtgärder, såsom sysselsättningssedeln för unga, är helt otillräckliga för att lösa arbetslöshetskrisen i Finland. Den förvärrade långtidsarbetslösheten kommer också att ha långtgående negativa konsekvenser för ekonomin och samhället.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

Till skillnad från vad regeringen hävdar kommer dumpningen av priset på arbetskraft, skrotningen av arbetstagarnas rättigheter och den ökade osäkerheten i arbetslivet inte att rätta till den svaga sysselsättningsutvecklingen. Till exempel försvagningen av anställningstryggheten har inte ens i forskningen visat sig ha någon positiv inverkan på sysselsättningen. Däremot är det investeringarna och den ekonomiska tillväxten som bestämmer nivån på sysselsättningen och arbetslösheten. Regeringen har gjort ett misstag när den endast koncentrerat sig på att öka utbudet av arbetskraft genom att försvaga den lagstiftning som skyddar arbetstagarna och å andra sidan nivån på den sociala tryggheten. Tvärtom och framför allt bör åtgärderna inriktas på att förbättra efterfrågan på arbete för att sysselsättningen ska öka och arbetslösheten minska.

Regeringen har sålt produktiv statlig egendom och därigenom minskat statens direkta roll i produktionsbesluten. I stället för direkt ägande delar regeringen ut stöd till företag via många olika kanaler. Stödets sysselsättnings- och tillväxteffekter är anmärkningsvärt osäkra. Regeringens näringspolitik bygger i hög grad på att locka utländska storföretags investeringar till Finland. De samlade effekterna av olika investeringar och beställningar får mindre uppmärksamhet. Till exempel etableringen av datacentraler i Finland ökar elförbrukningen, men den sysselsättande effekten är rätt liten. Den i och för sig mycket sysselsättande marinindustrin, som finansieras med skattemedel, anlitar i sin tur i betydande grad billig utländsk arbetskraft. Systematiskt utnyttjande av billigt utländskt arbete har redan länge varit en del av den politik för ökat utbud av arbetskraft som regeringen Orpo förespråkade och vars skadliga konsekvenser för ekonomin beskrivs ovan.

Pensionsmedlen hotade när underskottet och skulden ökar

Regeringen har misslyckats med sitt mål att stoppa ökningen av Finlands skuldkvot. Skuldkvoten ökar mycket sannolikt i och med anpassningen under lågkonjunkturer, eftersom den ekonomiska disciplinen har en negativ multiplikatoreffekt på ekonomin, dvs. den minskar den ekonomiska tillväxten. Eftersom skuldkvoten mäts i förhållande till bruttonationalprodukten, ökar skuldkvoten till följd av åtgärder som avsevärt minskar tillväxten. Multiplikatoreffekten är som störst under lågkonjunkturer och när den riktas till låginkomsttagare med högre marginell konsumtionsbenägenhet. Regeringen har underskattat anpassningspolitikens multiplikatoreffekt på ekonomin genom att använda en artificiellt låg finanspolitisk koefficient.

Regeringen lyckas inte stabilisera ökningen av skuldkvoten i slutet av regeringsperioden annat än skenbart, genom kreativ bokföring och genom att intäktsföra pengar från Statens pensionsfond till statsbudgeten. Det är värt att notera att samma regering krävde att pensionsfondernas tillgångar inte skulle beaktas i EU:s skuldhållbarhetsanalys. Motiveringen var att pensionsfondernas tillgångar inte används för skötseln av statsskulden. Nu utnyttjar regeringen dock medlen för att korrigera statsbudgeten, eftersom skattesänkningarna för höginkomsttagare och företag minskar skatteinkomsterna med hundratals miljoner euro per år. Det är dessutom bara ett trick, för intäktsföringen av pensionsmedlen för 2027 kompenserar inte för förlusten av skatteinkomster under de kommande åren. Nu används arbetstagarnas pensionstillgångar för skattesänkningar till förmån för höginkomsttagare, arbetsgivare och ägare.

Det belopp som överförs från Statens pensionsfond till statsbudgeten ökar permanent från och med nästa år och engångsmässigt 2027. Regeringen har beslutat intäktsföra en miljard euro ur Statens pensionsfond 2027 i statsbudgeten. Beslutet minskar på ett konstlat sätt behovet av upp-

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

låning. Dessutom beslutade regeringen vid budgetmanglingen att höja de medel som årligen intäktsförs från Statens pensionsfond. Dessa beslut kommer sannolikt endast att försvaga de offentliga finanserna, eftersom de extra intäktsföringarna för försäljning av produktiva tillgångar endast skenbart och på kort sikt minskar skuldsättningen.

Nedläggning av Statens bostadsfond och bostadsproduktion till skäligt pris

Regeringen har beslutat att lägga ner Statens bostadsfond och ta in dess tillgångar i statsbudgeten från och med den 1 januari 2026. När fondens återstående medel på cirka 2,3 miljarder euro intäktsförs i statsbudgeten i samband med att fonden läggs ner minskar underskottet i statsfinanserna på en gång med detta belopp. Utan detta skulle underskottet i statsbudgeten vara 11,0 miljarder euro i stället för 8,7 miljarder euro. Intäktsföringen minskar dock inte skuldsättningen inom staten och de offentliga finanserna.

Läget inom byggbranschen, som är mycket viktig för Finlands ekonomi, är fortfarande historiskt svagt. Regeringens beslut att skära i räntestöden för bostadsbyggande förvärrar konjunkturvållingarna och minskar inte det offentliga underskottet. Fullmakterna att bevilja räntestödslån minskar från 1,75 miljarder euro i år till 500 miljoner euro 2027.

Nedläggningen av bostadsfonden kommer att avsevärt försvåra stimulansåtgärderna inom byggbranschen och praktiskt taget eliminera de öronmärkta pengarna för social bostadsproduktion. Byggbranschen befinner sig också för närvarande i en djup kris, och det svaga konjunkturläget har redan visat sig som ökad arbetslöshet, stigande allmän hyresnivå och brist på hyresbostäder till skäligt pris. Att stimulansåtgärderna inom byggbranschen försvåras när fonden läggs ner kommer sannolikt att förvärra konjunkturläget inom byggbranschen.

Nedläggningen av fonden har setts som en del av en större helhet, genom vilken staten drar sig ur sin roll som främjare av boende till skäligt pris och genom vilken boende till skäligt pris i princip lämnas beroende av fritt finansierat bostadsbyggande, vilket också har fastställts i regeringsprogrammet.

Att minska bostadsbyggandet till skäligt pris blir på lång sikt en fördel för bostadsinvestorer. När utbudet av bostäder till överkomligt pris kollapsar i förhållande till den stora efterfrågan, särskilt i stora städer, kan investerarna lättare höja hyrorna och få in mer vinst på hyresgästernas bekostnad. Också på detta område tjänar regeringens politik mer investerare och kapital än vanliga medborgare.

Att byggandet stannat av leder redan nu till brist på hyresbostäder. Särskilt i tillväxtcentra är situationen ytterst oroväckande, eftersom det blir allt svårare för låginkomsttagare att hitta ett hem bland annat i dyra Helsingfors. Men läget är svårt överallt i Finland.

Marinindustrin och Finnveras ansvar

Under hösten har det rapporterats om flera affärer inom fartygs- och varvsindustrin. Tyskägda Meyers varv i Åbo offentliggjorde sin nya order som gällde kryssningsfartyget Icon 5 i slutet av september. Samtidigt offentliggjordes en option för kryssningsfartyget Icon 7 som en fortsättning

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

på tidigare Icon 6 samt varvets och rederiet Royal Caribbean Groups avsiktsförklaring om samarbete fram till 2036. Värdet på kryssningsfartyg i denna storleksklass kan vara upp till två miljarder euro per fartyg. I oktober offentliggjordes en avsiktsförklaring om en isbrytarorder från den amerikanska kustbevakningen. Ordern ska delvis beröra finländska varv.

För finansiering och borgen för exportaffärer inom fartygs- och varvssektorn svarar statsbolaget Finnvera, alltså i praktiken finska staten. Riskerna är enorma och om de realiserats blir det staten och skattebetalarna som får stå för kostnaderna. Finnveras exportkreditgarantier, exportgarantier och sårborgen uppgick i slutet av juni 2025 till 22,2 miljarder euro. Exponeringarna gällande fartygs- och varvsindustrin stod för 51 procent av detta.

Lyxkryssarna som ska byggas på Åbovarvet omfattas av Finnveras specialrisktagning. Fullmakterna för Finnveras specialrisktagning höjdes med flera miljarder våren 2025 uttryckligen med tanke på Åbovarvets affärer med kryssningsfartyg. Fullmakterna höjdes från 8 miljarder euro till 12 miljarder euro.

Avsikten är att Finnverakoncernens ställning ska ändras genom en budgetlag (RP 64/2025 rd) som nu är under behandling i riksdagen, så att riksdagens kontroll över bolaget försvagas i och med att kontrollen överförs från riksdagens lagstiftningsbehörighet till statens ägarstyrning. I fortsättningen behövs det ingen lagändring för att bestämma fullmakten för specialrisktagning. Statens, dvs. skattebetalarnas, ansvar för riskerna ökas. Statens direkta ansvar för bolagets förbindelser ökar.

Budgetpropositionen, som stöder sig på de nämnda lagändringarna, ökar Finnveras specialrisktagningsfullmakt till 20 miljarder euro. Det är oklart för vad en så stor fullmakt behövs, särskilt som den nuvarande fullmakten uppenbarligen är betydligt mindre än maximibeloppet på 12 miljarder euro. De växande fullmakterna ökar avsevärt de risker som skattebetalarna kan komma att få bekosta. Om riskerna realiserats kan de negativa konsekvenserna för de offentliga finanserna bli mycket dramatiska. Konsekvenserna skulle då drabba bland annat budgetekonomin och Finlands kreditvärdighet.

Det verkar också som om definitionen av det finländska intresset i och med lagstiftningsreformen fortfarande kommer att ligga på en mer allmän nivå i lagstiftningen om Finnvera samtidigt som riksdagens demokratiska styrningsmöjligheter försämras och riskerna ökar.

Stopp för utnyttjandet av billig arbetskraft och iakttagande av finländska anställningsvillkor

Fartygs- och varvssektorns sysselsättande effekt är mycket betydande. I underleverantörsnätverken finns upp till 1 200 företag som i bästa fall sysselsätter tiotusentals arbetstagare. Till exempel vid Åbovarvet arbetar tusentals arbetstagare dagligen, och merparten av dem är anställda hos underleverantörer. Problemet är dock att finländska varv, liksom också annan industri, byggsektor och tjänster, i årtal systematiskt har utnyttjat billig utländsk arbetskraft. De finländska arbetsvillkoren följs inte.

När regeringen genomförde sitt lagprojekt som underlättade lokala avtal underlättade den samtidigt utnyttjandet av billig utländsk arbetskraft. Regeringen har inte drivit på några metoder ge-

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

nom vilka man konkret kan ingripa i missbruk och tvinga företag i Finland att iaktta finländska anställningsvillkor. Metoderna är att stärka arbetstagarnas rättigheter i stället för ständiga försämringar, öka tillsynen och myndighetsresurserna, skärpa prövningen av tillgången på arbetskraft, skärpa beställaransvaret och huvudentreprenörens ansvar för överträdelser, kriminalisera lönedumpning och införa talerätt för fackföreningar.

I den offentliga exportgaranti- och exportfinansieringsverksamheten bör man beakta hur exporthandeln är till nytta för Finlands samhällsekonomi, det vill säga hur det så kallade finländska intresset tillgodoses: är det ett finländskt företag som sysselsätter arbetskraft i Finland, på finländska anställningsvillkor och betalas skatten i Finland? I sin exportfinansieringsverksamhet bör Finnvera utöver de lagar som reglerar den iaktta OECD:s avtal och villkor. Utöver det internationella exportkreditavtalet regleras exportfinansieringen också bland annat av OECD:s anvisningar om samhällsansvar. För att företagen ska bära sitt samhällsansvar över huvud taget måste de följa lagar och kollektivavtal i Finland. Så är inte fallet nu.

Isbrytaraffären medför risk för att kompetens läcker ut

Enligt de i början av oktober offentliggjorda uppgifterna om avsiktsförklaringen gällande den amerikanska kustbevakningens isbrytarorder kommer isbrytarna att byggas vid Helsingforsvarvet, som är i kanadensisk ägo, och vid Raumovarvet, som är i finländsk ägo. Största delen av de beställda 11 isbrytarna ska byggas i Förenta staterna, fyra i Finland. Kustbevakningen är en av de sex försvarsgrenarna i Förenta staternas försvarsmakt. Enligt lagen har beställningar inte kunnat göras utomlands, med undantag för särskilda behov som gäller den nationella säkerheten. I offentligheten har det uppgetts att de isbrytare som beställts från finska varv är identiska med de som samtidigt byggs i Förenta staterna. Dessutom ska beväpningen av de fartyg som byggs i Finland ske i Förenta staterna. Det kanadensiska bolaget Davie, som äger varvet i Helsingfors, har meddelat om miljardinvesteringar i sin varvsproduktion i Förenta staterna – uttryckligen för tillverkning av isbrytare. Förenta staternas framträdande nationella säkerhetsintresse kring kustbevakningens beställning tyder på en reell och avsevärd risk för att finländsk kompetens och teknik kommer att läcka ut till Förenta staterna och gå förlorade.

De kraftigt ökade militära utgifterna försvagar de offentliga finanserna

För 2026 föreslås ett anslag på 6 297 046 000 euro under försvarsministeriets huvudtitel 27. År 2020 var utgifterna under huvudtiteln 3,173 miljarder euro. Utgifterna under huvudtiteln har ökat mycket snabbt – fördubblats på fem år.

Exempelvis är enbart anslaget för anskaffning av F-35-jaktplan, dvs. användningen av upphandlingsfullmakten, för nästa år över 1,35 miljarder euro. Av detta är indexutgifterna hela 133 600 000 euro.

Dessutom föreslås det för nästa år en upphandlingsfullmakt på rentav 5 982 700 000 euro för anskaffning av militär materiel. Den upphandlingsfullmakt som nu föreslås kan jämföras med den upphandlingsfullmakt på 9 400 000 000 euro för anskaffning av F35-jaktplan som godkändes 2020 och av vilken den utgör drygt hälften.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 4

Försvarsanslagen har under de senaste åren höjts till följd av förberedelserna inför Natomedlemskapet, kostnaderna för medlemskapet och de anknyttande stora upphandlingsfullmakterna, såsom F-35 och Flottilj 2020. Den senaste ökningen beror på den ovannämnda fullmakten på nästan sex miljarder euro för anskaffning av materiel och ammunition till armén samt för stöd till Ukraina.

Allt detta illustrerar den okontrollerade tillväxtbanan för de militära utgifterna. Det handlar inte längre om de anslag som krävs för det militära försvaret och försvaret av Finlands territorium, utan om beredskap för internationella uppdrag som en del av militäralliansen Nato och alliansen som leds av Förenta staterna.

Den okontrollerade ökningen av de militära utgifterna försvagar de offentliga finanserna avsevärt redan nu. Samtidigt innebär den att kraftiga nedskärningar redan nu måste göras i social- och hälsovårdstjänsterna, den sociala tryggheten och utbildningen. Nedskärningarna försvagar medborgarnas välfärd och inverkar också negativt på produktiviteten och samhällsekonomin tillväxt. Samtidigt får vi upprepade ekonomiska problem. Den höjning av BNP-målet för försvarsutgifter till 5 procent som man kom överens om vid Natos möte i Haag skulle för Finlands del om tio år, 2035, innebära upp till 20 miljarder euro i årliga militära utgifter. En beredskap för sådana utgiftsnivåer kommer att tvinga framtida regeringar att göra mycket kraftigare nedskärningar inom alla delområden av budgeten än för närvarande.

De planerade datacentralprojekten ökar elförbrukningen och mångdubblar den omotiverade skatteutgiften

I Finland har datorhallarna, dvs. datacentralerna, sedan 2014 fått betydande elskattesubvention, dvs. skattelättnad. Elskatten är i Finland graderad i två skatteklasser. Skatten för den allmänna elskatteklassen I är 2,24 cent per kilowattimme. Skatten i den lägre skatteklassen II är 0,05 cent per kilowattimme. Skillnaden mellan skatteklasserna för el utgör statligt stöd. Datacentralerna har omfattats av den lägre elskatteklassen II. Sedan 2014 har datorhallar med en total effekt på över fem megawatt haft möjlighet att skaffa el med en lägre elskatt. I och med den ändring som trädde i kraft 2022 sänktes effektgränsen för datorhallar med rätt till lägre skatteklass till 0,5 megawatt.

I arbets- och näringsministeriets energibalansräkning beräknas elförbrukningen i datorhallar öka till cirka 3,8 terawattimmar fram till 2030. Detta innebär att skatteutgiften för datorhallar stiger till cirka 83 miljoner euro 2030. I offentligheten har det rapporterats om flera investeringsprojekt i anslutning till datorhallar som, om de genomförs, potentiellt kan höja elförbrukningen i Finland betydligt mer. Enligt Finlands näringsliv rf:s datafönster för investeringar i grön omställning finns det 32 datorhallsprojekt i förstudie-, planerings- eller byggskedet. Om behovet av eleffekt för nya projekt är sammanlagt 2 000 megawatt, innebär detta en elförbrukning på 16 terawattimmar. Detta skulle innebära en ökning med cirka en femtedel av den nuvarande totala elförbrukningen i Finland. Enligt den gällande elskattelagstiftningen innebär en elförbrukning på 16 terawattimmar en ökning på cirka 350 miljoner euro i den årliga elskatteutgiften för datorhallar. I offentligheten (bl.a. HS den 2 februari 2025) har det bedömts att den årliga elskatteutgiften kan stiga till upp till 600 miljoner euro fram till 2035.

Utlåtande EkUU 39/2025 rd

Avvikande mening 1

Det finns inga argument för skatteutgiften för datorhallar. Det ökande intresset för investeringar i datorhallar i Finland förklaras till största delen av billig och ren el, ett stabilt elnät, rent vatten och svalt klimat. Möjligheterna att utnyttja spillvärmen för fjärrvärmeproduktion eller annan verksamhet erbjuder datorhallarna extra affärsmöjligheter. När det gäller elskatten för datorhallar har Finland sedan 2023 haft en lägre elskatt än Sverige och Norge efter att Sverige och Norge slopat skatteutgiften.

I samband med budgetpropositionen har regeringen lämnat riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen (1260/1996) (RP 97/2025 rd). Propositionen innehåller dock inte – till skillnad från utkastfasen – någon slopning av elskatteutgiften för datorhallar. Om elskatteutgiften slopades skulle skatteintäkterna stiga med uppskattningsvis 47 miljoner euro per år. Däremot ingår det fortfarande i propositionen att slopa motsvarande skatteutgift för gruvor. Dess inverkan på skatteinkomsterna är betydligt mindre än vad sloandet av stödet för datorhallar skulle ha varit, 11 miljoner euro per år.

I budgetpropositionen (RP 99/2025 rd) har sloandet av skatteutgiften för datorhallar skrivits in så att det träder i kraft den 1 juli 2026. Det bör särskilt understrykas att det alltså inte har lagts fram någon ändring i beskattningsgrunderna för datorhallarna. Ärendet finns upptaget på föredragningslistan för statsrådets allmänna sammanträde den 23 oktober, men enligt uppgifter i offentligheten (bl.a. HS 22.10) är regeringen inte enig i frågan. Bakom detta ligger uppenbarligen Googles och andra storföretags kraftiga lobbning för att behålla skattesubventionen.

Regeringens oförmåga att fatta beslut i frågan återspeglar regeringens politik i vidare bemärkelse. Regeringen bevakar de stora bolagens intressen och bryr sig i själva verket inte om de många skadliga konsekvenser som politiken har för samhällsekonomin och samhället. Det gäller också regeringens budgetproposition för nästa år.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.10.2025

Johannes Yrttiaho vänst